

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. IV. Difficile esse discernere à quonam principio sint instinctus, & motus nostri, ab intrinseco, an ab extrinseco. notae aliquot & regulae ad id traduntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

nalem & mundanum diabolico jungamus. Angelus enim bonus ex semetipso non loquitur. Carnis verò & mundi spiritus satellites sunt magni principis tenebrarum, & quæ ex parte illius sunt, suggerunt nobis.

VI. Horum spirituum unus intra nos est, ipsa nimirum unicuique insita natura, quæ spiritus humanus dicitur: duo extra nos sunt, divinus, & diabolicus. Licet enim motiones ab his excitatæ, si considerentur ut actiones, vitales sunt, à principio intrinseco oriri dicantur, ab his tamen distinguuntur, quas per se natura excitat sine ullo externo agente, à quo primum moveatur, & hoc sensu principia extrinseca nuncupantur. Magni autem momenti est, clarè dignoscere, à quonam principio omnis motio procedat. Certum quippe est, per unum & eundem impulsum ad contrarios fines Deum & diabolum tendere, unde magna ambiguitas est in omni motione discernenda. Quod si principium cognoscamus à quo procedit, nulla amplius hæsitatio remanebit; Deus enim semper ad bonum, semper diabolus ad malum impellit. Deinde si quis intelligat se à Deo moveri, multò alacrius exiliet ad opus: & si diaboli vestigia in aliqua re deprehendat, multò citius ab ea recedet. Alia denique remedia adhibenda sunt homini qui ad aliquod malum à propria natura impellitur: alia illi, qui cum naturaliter ab aliquo vitio abhorreat, ad id nonnunquam diabolicam suggestionem incitatur.

CAPUT IV.

Difficile esse discernere à quonam principio sint instinctus & motus nostri, ab intrinseco, an ab extrinseco. Nota aliquot & regulæ ad id traduntur.

Cum duplex sit principium omnium motuum animæ nostræ, ut supra dictum est, intrinsecum unum, nempe ipsa natura nostra sive spiritus humanus; alterum extrinsecum, Deus scilicet, vel diabolus: magnique momenti sit posse discernere, à quo ipsi motus, impulsus, instinctus, cogitationes, & affectiones nostræ oriuntur, priusquam ulterius progrediamur, aliquot regulæ ad id necessariæ præmittendæ sunt, quas sancti Patres divinitus inspirati tradiderunt. Difficilis enim est hæc discretio & vix paucis concessa, quibus Deus uberiorem spiri-

tus sui gratiam conferre dignatus est. Nec mirari quicquam de hoc debet, ut ait Gerson, (a) cum paucissimos inveniamus qui plenè sciunt, discernere cogitationes & affectiones suæ rationalis animæ, ut rationalis est, ab illis, quæ sunt animales, videlicet in sensu communi, vel in organo phantasiæ. Quem invenies precor ex timentibus Deum, & peccata fugientibus, qui semper & in omnibus ad liquidum prospiciat, dum tentationes vigent, si sensus eorum sit tantummodò in imaginatione, vel consensus in ratione? Aded non facile est discernere sensum à consensu. Quanto plus habet difficultatis probatio spiritus, dum videlicet instinctus unus vel inspiratio vehemens tangit mentem, si sit à Deo, vel ab Angelo bono aut malo, vel à proprio spiritu humano? cuius rursus sensus portio duplex superior & inferior adscripta est: cuius sentire divisionem perfectè dat illud verbum Dei, quod pertingit usque ad divisionem spiritus & animæ. Hoc Gerson, Sed præstat audire Bernardum ex altâ suâ sapientia de hac re differentem: (b) Quis ita vigilet diligens, observator motionum internarum suarum sive in se, sive ex se factarum, ut liquidò ad quæque illicita sensu cordis sui discernat inter morbum mentis, & morsum serpentis? Quantumlibet enim quis omni custodia servet cor suum, & omnia quæ intra se moventur vigilantissimâ intentione observet, etiam si diuturnum fortè in his habuerit exercitium & frequens experimentum, non poterit tamen ad purum in se dignoscere discernere ab invicem malum innatum & malum seminatam. Nam delicta quis intelligit? & ego non possum tradere vobis, quod non accepi. Non autem accepi fateor, unde assignem certam notionem inter partem cordis & seminarium hostis. Quippe utrumque malum, utrumque à malo, utrumque in corde, sed non utrumque de corde. Hoc totum certum mihi in me, & si incertum quid cordi, quid hosti tribuam. Hactenus Doctor mellissimus, qui prius distinxit duplex genus cogitationum: quasdam enim cor intus parit, quasdam audit. Illæ à principio intrinseco, hæ ab extrinseco sunt. Tunc certam notam & criterion tradidit, quo discernantur quæ à Deo sunt ab his, quæ intus à nobis producuntur. Nam cum mala, inquit, (c) in corde versamus, nostra cogitatio est; si bona, Dei

(a) Gerson. de prob. spirituum. (b) ser. 32. in Cant.
(c) Ibid.

sermo est. Illa cor nostrum dicit, hæc audit. Itaque pacem, pietatem, iustitiam Deus in nobis loquitur: nec talia nos cogitamus ex nobis, sed in nobis audimus. Cæterum homicidia, adulteria, furta, blasphemæ, & his similia de corde exeunt, nec audimus ea, sed dicimus.

1. Est igitur, teste Bernardo, prima & infallibilis regula, quod omnis bona cogitatio, omnis ad bonum instinctus à Deo est: nam ut ait Augustinus (d), *Quicquid bonum est, non nisi ab illo nobis est, qui summe & incommutabiliter bonus est.* Rationem affert Prosper dicens (e), *quia cum nemo sit bonus, nisi solus Deus, quale erit bonum, quod auctorem non habet bonum?* ex nobis verò, teste Apokolo (f), non sumus sufficientes aliquid cogitare tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui omnem boni sufficientiam benignè nobis subministrat. Sicut enim subsistere non possumus sine illius operatione qui fecit nos; ita nec bonum velle aut cogitare valeamus, nisi munere gratuito divinæ opitulationis adjuvemur.

2. Mala cogitatio ex nobis est, sed non semper. Est enim aliquod malum, quod corde quidem sentitur, non tamen exit de corde, sicut nostra cogitatio; sed immittitur à contrariis potestatis, quale fuit quod diabolus in cor Judæ misisse legitur, ut traderet Dominum, clandestinis avaritiæ facibus miserum accendendo. Quamvis autem immisiones istas per angelos malos à cogitationibus sive affectionibus, quæ ex nobis oriuntur, indubitanter discernere non valeamus, ut ex allatâ Bernardi sententiâ constat; non desunt tamen probabilia quædam signa & conjecturæ, quibus illæ ab istis discernantur.

3. Illa, ad quæ movemur à principio intrinseco, liberè inchoamus, prosequimur, perficimus; liberè intermittimus & abscimus; & cum status præsens exigit, ad eâ nos excitari experimur. Illorum verò, quæ ab extrinseco adveniunt, nec initium est in nostra potestate, nec facile possumus progressum impedire: animum etiam ex improvise plerumque præoccupant, nullâ præsentis causâ præexistente. Idcirco quæ ab intrinseco sunt, certis notis & indiciis à Philosophis moralibus traditis dignosci queunt: quæ autem ab extrinseco procedunt, nullam certam rationem, nullam regulam nobis notam habent. Et enim si bona sunt, à Deo pendent, cuius spiritus ubi vult spirat, & nescimus unde veniat, aut

quò vadat: Si mala, à dæmone suggeruntur, cuius perversa voluntas, & mille nocendi artes nulli mortalium satis perspectæ.

4. Principio extrinseco tribuendi sunt motus, qui vires naturales superant, quia natura seipsam non excedit. Illi quoque forinsecus immitti censentur, quos impetu quodam quasi aliunde immisos patimur, nam motus naturæ placidiores esse solent. A foris item sunt, cum nulla in nobis dispositio, nulla præcedens occasio, nullus humorum excessus, nulla perturbatio inveniri potest, cui adscribantur.

5. Cum malæ cogitationes excitantur in mente, hinc agnoscere possumus unde trahant originem. Si enim incipiunt in imaginatione ex turpium rerum representatione, postquam in carne pravus motus exurgat, ejus solet esse suggestio, cuius halitus prunas ardere facit. Si verò motus primitus excitatur in carne, & inde turpes subsequuntur cogitationes, mali initium à pravitate naturæ est, & à concupiscentia quæ regnat in mortali corpore. Hoc indicio vir sanctus & Sanctorum prudentiâ plenus Philippus Nerius non à carne, sed à diabolo emanasse cognovit impuram quamdam tentationem, quæ in ipso exorta est ad aspectum cuiusdam pauperis, quem nudo corpore obvium habuit Romæ prope Amphitheatrum: erat enim malignus hostis, qui hominis specie se illi objecerat, ut refert Galtonius in ejus vita. Quia verò in omni tentatione potentissima orationis arma arripere oportet, quibus sathan vincitur & in fugam vertitur: si post longam & ferventem orationem pravi motus perseverant, non à dæmone eos esse, sed à natura probabile est.

6. Hoc item observandum, sæpè multa diabolo tribui, quæ depravatæ ac perturbatæ naturæ germina sunt. Corporum enim constitutio, & humorum, præsertim melancholici, exuperantia; pravæque consuetudines, ac subitaneæ perturbaciones gravissimas efficiunt commotiones, aded ut multi à malo spiritu obsessi & possessi perperam existimantur, qui non nisi naturali morbo exagitantur. Idem accidit in bonis motibus. Nam fervor ætatis & complexionis, ingenii acumen, & vehemens apprehensio varios affectus aliquando excitant, lacrymas & suspiria, altissimos animi sensus & cogitationes, ecstases quoque & alienationes, quæ cum à causis naturalibus oriuntur, ab ignavis tamen divino spiritui adscribuntur.

(d) Lib. 2. ad Bonif. cap. 9. (e) Adv. collatorem cap. 26. (f) 2 Cor. 3: 5.

(g) Lib. 3. c. 54.

7. Instinctus gratiæ ab instinctu naturæ his notis dignoscitur, quas auctor libelli de Imitatione Christi (g) fusiùs prosequitur, & quia liber vulgatissimus est, hic prætermitto. Illud autem maximè notandum, quod fervor procedens ex naturali temperamento, gravi aliquâ difficultate superveniente, statim languet & evanescit: at qui ex Deo provenit, superato omni impedimento, ex periculis vires, & ex adversitatibus incrementum sumit; illa enim virtute roboratur, de qua scriptum est (h), *Agua multa non poterunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.*

8. Divinæ inspirationis initium semper est à gratia, quæ voluntatem nostram prævenit, adjuvat, perficit. Unde est illa Domini sententia (i), *Sine me nihil potestis facere.* Nullum enim bonum in nobis est, nisi à summo bono nobis donetur. Cumque nos ea delectant, quibus excitamur ad Deum, non nutu nostro ac industriâ hoc fit, sed qui seminat in corde bonum semen, ipse idem rigat & dat incrementum, ut possit voluntas nostra ab eo sanata, quod per se vitiosa non potest. Quia verò natura sibi relicta semper ad malum prona est, hinc fit, ut nonnunquam diabolici instinctus ab ipsa natura initium sumant, à qua exilientes scintillas pravis suggestionibus daemon ventilat & accendit. Optumè ille novit, quæ sint vires humanæ naturæ post lapsum primi parentis, & quàm vehementer ipsa se suæ corruptionis pondere ad peccatum impellat, Homo, inquit Bernardus (k), *impulsor sibi est & suimet præcipitator, ut non sit quod ab altero impulsore formidet: nam suo sine alieno impulsu cadere potest, alieno absque suo cadere non potest.* Sponte igitur in lubrico constitutos sæpè hostis impellit, conatus suos validiores fore confidens, si cum naturæ motu consenserint. Liqueat ex his, initia bonorum semper à Deo esse, malorum autem instinctus vel à diaboli suggestionem in nobis oriri, vel ab ipsa naturæ ad malum inclinatione absque opéra extrinseci impulsoris.

9. Quando internæ motiones à nobis ipsis oriuntur, suaviter ut plurimum ac leniter exurgunt, motumque ac vires naturæ ferè sequuntur: at cum veniunt ab extrinsecò, duplex in iis modus observatur. Unus est, cum placidè incipientes ita se naturæ accommodant, ut omninò naturales existimantur: alter, cum violentiùs irruunt, nosque adeò vehementer concitant, ut

agi potiùs quàm agere videamur. Manet tamen in his motibus illæsa semper & inconcussa humana libertas: nam diabolus, licèt impellat, non nisi consentientes & non resistentes evertit. Deus verò, cum ad bonum nos incitat, dat simul veile & consentire; & tunc verè liberi sumus, cum nos liberat à servitute peccati, & transfert in libertatem filiorum Dei.

10. Si motus pravus est, nihil profus refert discutere & scire, sitnè à proprio, an à maligno spiritu: vigilandum potiùs & orandum, ne consensum illi præbeamus, undecunque proveniat. Bono autem instinctui, qui Dei solius est, obedire statim oportet, satagendo nè in vacuum gratiam Dei recipiamus.

11. Cæterùm nulla regula excogitari potest, quæ in aliquo singulari casu aut non fallat, aut fallere non possit; præter eam quæ defursum est à Patre luminum descendens. Sed neque certâ demonstratione constare nobis potest, quòd sancti Spiritus magisterio edocti bonum à malo, proprium ab alieno discernamus; quia Spiritus ubi vult spirat, & vocem ejus audiri, sed nescis unde veniat, aut quò vadat (l). Et Job ait (m), *quasi furtivè suscepit auris mea venas susurri ejus: & iterum (n), si veneris ad me, non videbo eum; si abieris, non intelligam.* Servanda itaque præscripta ab Apostolo documenta (o), *Spiritum nolite extinguere: prophetiam nolite spernere: omnia autem probate, quòd bonum est tenete.* Hæc autem probatio tunc legitima esse censetur, cum sedulum de re proposita examen instituitur; atque omnis motio ad superiorum ac peritorum judicium refertur. Sic cum Joseph narrasset patri somnia sua, increpavit eum pater, sed rem tacitus considerabat (p). Sic Helias, non in turbine adeste Dominum, non in commotione, non in igne, sed in sibilo auræ tenuis, rem seriò examinans cognovit (q). Sic Beata Virgo ab Angelo salutata cogitabat qualis esset ista salutatio (r). Sic Samuel voce Domini auditâ ad Heli protinus currit, ejusque monitis obedivit (s). Sunt qui dicunt se alieno judicio non credere, quia de suo certi sunt per occultam Dei revelationem. Sed his respondendum est, posse hominem decipi, cum sibi credit: si autem credit superiori, aut consulit peritiores, errare non potest: respicit enim Deus animam humilem, & si revelatio vera est, nunquam permittet ut alterius judicio elidatur.

Gg

C A.

(g) Lib. 3. c. 54. (h) Cant. 8: 7. (i) Joan. 15: 5. (k) Ser. 85. in Cant.

(l) Joan. 3: 8. (m) Job. 4: 12. (n) Idem. 9: 11. (o) 1 Thess. 5: 19. (p) Gen. 37. (q) 3 Reg. 19. (r) Luc. 1. (s) 1 Reg. 3.